Fig. 1. Indre set mod nord. Henrik Wichmann fot. 1997. - *Interior to the north.*

ODENSE VALGMENIGHEDSKIRKE

I 1883, da Ludvig Helweg blev pensioneret og Emil Koch udnævntes som hans efterfølger, ønskede dele af den grundtvigske menighed ved Gråbrødre klosterkirke at gå sine egne veje. De dannede Odense Valgmenighed, som den 9. aug. søgte anerkendelse som filial af valgmenigheden i Sønder Nærå. 1905 fik de to menigheder hver sin præst, og der gennemførtes en administrativ adskillelse. De første år havde Odense Valgmenighed ikke egen kirke, men benyttede en sal i Højskolehjemmet på hjørnet af Dronningensgade og Thorsgade, hvortil der anskaffedes forskelligt inventar.[1] Salen indviedes 5. okt. 1883.[2]

1886 købtes en grund i nærheden af Højskolehjemmet, og her opførtes en kirke, hvortil grundstenen blev lagt 15. aug. og indvielsen foretaget 19. dec. 1886. Kirken fik ikke noget egentligt navn, da man antog, at den alligevel aldrig ville blive kaldt andet end Valgmenighedskirken. Efter tilføjelsen af to sidebygninger i 1991 har tilnavnet 'Lille Petters kirke' dog vundet en vis udbredelse.

Projekter. Da menigheden 23. april 1886 skulle vælge arkitekt, havde man lånt tegninger af tidens førende valgmenighedskirkearkitekt Andreas Bentsen, ligesom der forelå et sæt tegninger af Emil Schwanenflügel og en enkelt tegning af N. P. Jensen.[3] Det var næppe muligt at opføre en centralkirkebygning efter Bentsens idé på den smalle grund; men hvorfor menigheden foretrak arkitekt Jensen frem for Schwanenflügels i øvrigt ukendte projekt vides ikke. På mødet besluttedes endvidere at opføre kirken en alen højere end angivet på tegningen. Til gengæld ville man nøjes med en enkelt klokke.

Ved opførelsen af kirken på den smalle havegrund, Dronningensgade 1, var det ikke muligt at følge de sædvanlige normer for kirkebyggeri. Korets gavl vender derfor nærmest mod nord i stedet for øst som vanligt. De første år lå bygningen frit (jfr. fig. 9); men efterhånden som der opførtes etageejendomme på nabogrundene, kom kirken til at ligge lidt klemt. Det har flere gange været nødvendigt at omlægge hegn og

Fig. 2. Kvinderne ved graven. Relief udført af Axel Poulsen, opsat 1921. Henrik Wichmann fot. 1998. - *The Three Marys at the Tomb of Christ. Relief by Axel Poulsen, put up in 1921.*

beplantning. 1928 dannedes en lille plads foran kirken, da et forfaldent stakit ved gaden blev fjernet, samtidig med at to jernporte flyttedes tilbage til hver side af kirkebygningen.[3] Rødstensmuren i det østre skel opførtes 1962, hvor der endvidere opsattes kæder mod gaden.[4]

I dag findes en lille brolagt plads mellem kirken, sidebygningerne og Dronningensgade. Mod øst og vest er lave mure af røde teglsten, mens der er opsat et trådhegn i skellet til den tidligere præstebolig nord for kirken. Inden for disse hegn er lagt perlegrus. Beplantningen indskrænker sig til et lærketræ i det nordøstre hjørne og en række stynede platanер inden for østmuren.

Kirken er opført 1886 i nyromanske stilformer efter tegninger af N. P. Jensen. Bygningen, bestående af kor, skib og tårn, står på en støbt sokkel med blanke mure af røde teglsten. Alle tage er tækket med skifer. Samtlige bygningsdele er forsynet med hjørnelisener og buefriser. Over kirkens hovedindgang i tårnfacaden opsattes 1921 et *sandstensrelief* (fig. 2), udført af Axel Poulsen, forestillende Kvinderne ved graven.[5]

Det rektangulære, tøndehvælvede kor belyses af to vinduer, et i hver sidevæg. Gulvet er hævet tre trin over skibets gulvniveau, således at der kunne indrettes fyrkælder herunder. En bred korbue forbinder koret med det aflange skib, der belyses af tre viduespar i hver langside. Det oprindelige loft bestod af en upudset bræddebeklædning på de på gitterspærfagene hvilende, langsgående åse (fig. 5-6).[6] I tårnet syd for skibet er indrettet våbenhus. Herover findes et orgelpulpitur med en fladbuet åbning til skibet og en lille balkon, der flankeres af rundbuede åbninger til et par små sidegemakker (jfr. fig. 8). Det østre af disse benyttes som organistkontor, det vestre som depot. Alle gulve er lagt af brædder.

Istandsættelser og tilbygninger. I anledning af kirkens 25-års jubilæum 1911 gennemførtes en istandsættelse ved arkitekt Bent Helweg-Møl-

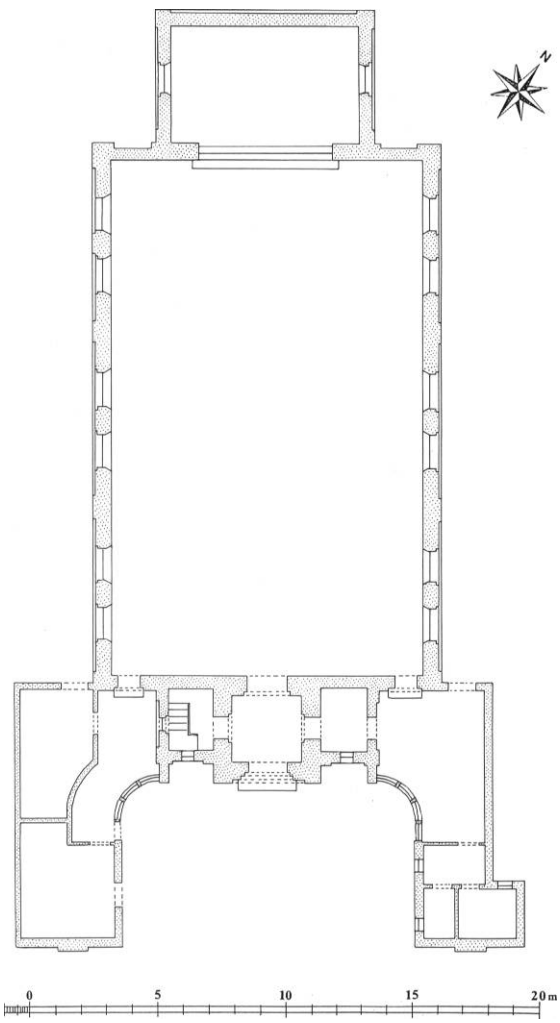

Fig. 3. Plan 1:300. Tegnet og suppleret af MN 1998 på grundlag af tegninger i Stadsarkivet og ved embedet. - *Plan.*

Fig. 4. Kirken set fra sydøst. Sidebygninger fra 1991 med hjørneskulpturer fra 1993 (jfr. fig. 10). Henrik Wichmann fot. 1999. - *The church seen from the south-east. The wings are from 1991 with granite sculptures from 1993 at corners.*

ler. Ud over tilføjelse af dekorationer på væggene blev den 1890 installerede gasbelysning[7] erstattet af elektrisk lys.[8] 1943 indlagdes centralvarme, og arkitekt Ejnar Mindedal Rasmussen tegnede det nuværende, gråmalede loft, hvis brædder er lagt oven på krydslagte, profilerede bjælker. 1963 fornyedes de blyindfattede vinduer i skibet,[4] og vinduerne i koret forsynedes med glasmalerier. O.1990 diskuteredes forskellige muligheder for at etablere mødelokaler og forbedre toiletfaciliteterne. Der var kun få muligheder for at opføre tilbygninger, så man

Fig. 5. Indre set mod nord efter istandsættelsen 1911 (s. 1580). Stender fot. I Det kgl. Bibliotek. - *Interior to the north after refurbishment in 1911.*

valgte lejlighedvis at udnytte skibet som stort mødelokale[9] og tilføje to mindre *sidebygninger,* tegnet af Kristian Isager. Bygningerne blev opført 1991 af flade røde tegl (romerske), tækket med zink, og rummer stue, køkken, toiletter m. m. To romansk inspirerede *granitskulpturer,* udført af Claus Ørntoft, Sindal, blev 1993 indsat i tilbygningernes hjørner. Den vestre figur forestiller en løve, der dræber ormen Leviathan, og den østre (fig. 10) Samson i kamp med løven.

Opvarmning. 1893 anskaffedes et nyt varmeapparat,[3] 1926 to kaloriferer,[3] 1943 opstilledes et centralvarmeanlæg[10] og 1951 indlagdes fjernvarme.[11]

Glasmalerierne i korets vinduer er udført 1963 af Johan Thomas Skovgaard. Farveholdningen domineres af klare gule og blå nuancer. De tre motiver i det vestre vindue er: Nadverens indstiftelse, De sovende disciple og Korsnedtagelsen. I østvinduet: Kristi gravlæggelse, Kvinderne ved graven og Himmelfarten.

†*Vægmalerier.* 1911 forhandlede et udvalg med arkitekt N. P. Jensen og maler Gudrun Mørch om en udsmykning til kirken; men menigheden besluttede sig for et forslag udarbejdet af den unge arkitekt Bent Helweg-Møller.[3] Omkring korbuen bestod dekorationen af kornaks og drueklaser, mens der omkring døre og på den nederste del af væggene i kor og skib maledes forskellige geometriske mønstre (fig. 5-6). 1925 fornyede malermestrene Joh. Hansen og Stærmose udsmykningen,[3] som atter udbedredes 1933,[12] inden den blev overmalet i forbindelse med kirkens istandsættelse 1943.

Kirkerummet bærer præg af en løbende udskiftning af *inventar,* og meget stammer fra 1963 og 1990'erne. Væsentlige stykker som altertavle og prædikestol stammer imidlertid fra opførelsestiden og er tegnet af kirkens arkitekt.

Alterbordet, udskiftet 1977,[13] består af en træramme med pålagt træplade 235x60 cm, omgivet af et *alterklæde,* gult med hvidt Livstræ, vævet 1977 af Karen Brøndsted.[14]

Altertavle, 1887, med maleri af Høvedsmanden fra Kapernaum, indsat i portalramme. *Maleriet,* olie på lærred, ca. 260x202 cm, er udført 1887 af Peter Møller.[15] *Portalrammen,* af eg, er utvivlsomt udført efter tegninger af N. P. Jensen, men er inspireret af den få år ældre ramme i

Fig. 6. Indre set mod syd efter istandsættelsen 1911 (s. 1580). Stender fot. I Det kgl. Bibliotek. - *Interior to the south after being renewed in 1911.*

Vor Frue kirke, tegnet af Vilhelm Petersen (jfr. s. 1087). Ligheden var større før 1911, da dele af udsmykningen blev fjernet og de flankerende tårndekorationer afkortet.[16] Træværket er i dag malet med en mørk, grågrøn farve suppleret med lysere opstregning og forgyldning. Den oprindelige dekoration blev 1911 opmalet af kunstmaler T. E. Rannow.[12]

På rammen har menigheden ladet opsætte en plade til minde om, at Sophie og Gunnar Christian Faber skænkede tavlen i anledning af deres sølvbryllup 31. okt. 1887.

Altersølv (fig. 7), 1913-26. Til erstatning for et ældre (†)sæt af sølvplet, hvis kalk ikke kunne repareres,[17] skænkede et anonymt ægtepar 1926 et nyt,[18] hvoraf enkelte dele var nogle år gamle. *Kalk,* 1913, 25 cm høj, ligesom sættets øvrige dele dekoreret med buefriser og bladværk. På skaftets knop er rudebosser med indskriften »IESUS«; på foden en graveret indskrift: »Skjærtorsdag 1926«. Stemplet med Københavnsmærke 1913 og guardeinmærke for Christian Frederik Heise under bunden, hvor tillige findes et graveret mærke »Antonsen«, som hentyder til stykkets mester, Sofus Carl Antonsen, Odense. *Disk,* 16,3 cm i tvm., med Københavns- og guardeinmærke som kalken. *Oblatæske,* 8,5 cm høj og 10,5 cm i tvm., med hvælvet låg og påsat kors. Under bunden mesterstempel CMC, for C. M. Cohr, Fredericia, Københavnsmærke 1926 og guardeinmærke for Christian Frederik Heise. *Alterkande,* 32 cm høj inklusive det påsatte kors. Stemplet som oblatæsken og tillige forsynet med graveret mestermærke »Antonsen, Odense«.

Sygesæt, 1886, bestående af *kalk,* 11,5 cm høj, hvorunder er monteret et *oblatgemme,* hvis låg bærer indskriften: »Et minde om Dr. L. N. Helweg til Valgmenighedskirken i Odense 19/12 86« og *disk,* 7,2 cm i tvm. Alt stemplet med mestermærke JP, Københavnsmærke 1886 og guardeinmærke for Simon Groth. I futteral.

Alterstager. 1) 1885(?), af bronzeret blik, 64 cm høje.[19] 2) O.1900, af tin, 55 cm høje. Tre stempler: kronestempel, »F. C. D.« og »I« i et våbenskjold. 3) Skænket 1926,[8] 41 cm høje. Kopieret efter stager i S. Hans kirke (jfr. s. 1362). Navnene på giverne, Kirstine og J. Nørregaard, er graveret under standkanten. 4) Skænket 1936, 31 cm høje. Ifølge indskrift under standkanten gi-

vet af Marie og R. Thomsen, 1936. - Syvarmet *stage,* skænket 1926,[8] 62 cm høj, støbt efter en ældre af arkitekt Jensen tegnet †*stage.* Med versalindskrift på standkant: »Vælt din vej paa Herren og forlad dig paa Ham. Han skal gøre det«.

Messehagler. 1) O.1900. Skjoldformet, af rødt fløjl med guldkors på ryggen. 2) 1912. Af rødt fløjl med broderet rygkors, leveret af Chr. Permin.[12] Messehagelen har en usædvanlig form, skønt det var besluttet at anskaffe en ny i stil med det ældre, helt traditionelt udformede stykke.[20]

Alterskranke af træ med drejede balustre i retkantet opstilling (jfr. fig. 1). Sortmalet.

Døbefont (jfr. fig. 8), 1973, af granit, 84 cm høj og 70 cm i tvm., udført af billedhugger Ploug, Odense.[14] **Døbefont,* 1885,[21] af sandsten (jfr fig. 6). Nu i privateje.

Dåbsfad, 1953, af sølv, 46 cm i tvm., glat med indgraveret kors på fanen. Ifølge indskrift skænket af kirkebetjent Svane og hustru 25. aug. 1953 i anledning af deres sølvbryllup. Mesterstempel for Carl Zinglersen, Odense, og Københavnsmærke 1953. †*Dåbsfad,* anskaffet 1884.[1]

Korbuekrucifiks, af eg, ca. 170 cm højt. Skænket år 1900 af stadslæge H. C. Helweg[7] og ophængt i korbuen.[22] Nu på væggen vest herfor.

Prædikestolen, 1886, hvis kurv hviler på seks lave søjler, er placeret på et lavt podium. Kurv og opgang består af i alt otte fag med profilfyldinger. Stolen er malet flere gange bl.a. 1900 af maler Tanggård og 1911 af kunstmaler T. E. Rannow.[12] 1994 fik den sin nuværende grønne farve,[23] og i den forbindelse blev to felter med rosenmotiver dækket og erstattet med alfa- og omegategn. I andre felter malede et af menighedens medlemmer blomstermotiver: juleroser samt påske- og pinseliljer. I frisen indskrift med påmalede versaler: »Livet er menneskets lys Joh Ev I. XIX Debr. MDCCCLXXXVI«. Prædikestolen var oprindelig placeret op mod væggen vest for korbuen, således at der var adgang gennem en åbning i muren. År 1900 flyttet til en lavere placering nede på gulvet,[24] hvor den nu står, øst for korbuen.

†*Stolestader* fra kirkens opførelse (fig. 5-6) fjernedes 1991 for at give plads for løse *stole.*[23]

Dørfløje, 1976, af eg og kobber, tegnet af arkitekt E. Eriksen.[14]

El-orgel, anskaffet 1996, indbygget bag orgelfacaden fra 1894. Efter ønske fra leverandøren er mest muligt af (†)orglet bibeholdt af akustiske grunde. Konsollen er anbragt på det gamle spillebords plads, midtfor i facadens underdel.

Fig. 7. Altersølv. Sættet blev skænket 1926, men er tilsyneladende fremstillet af forskellige sølvsmede i perioden 1913-26. Henrik Wichmann fot. 1997. - *Altar plate. The set was donated in 1926, but has apparently been made by different silversmiths during the period 1913-26.*

Fig. 8. Indre set mod syd. Henrik Wichmann fot. 1997. - *Interior to the south.*

†*Orgel,* 1894, med fire stemmer, bygget af Frederik Nielsen, Århus. Disposition: Bordun 16', Principal 8', Gedakt 8', Octav 4'. Mekanisk aktion. Trædebælg.[25] Facaden, der er genanvendt i det nuværende (†)orgel (jfr. fig. 6 og 8), består af et rundbuet centralfelt og to rektangulære sidefelter. De lodrette rammestykker prydes af halvsøjler. Oprindelig var en del af prospektpiberne klingende. Centralfeltets buede topstykke bærer versalindskriften: »Kling, hver gammel kirkesalme, som du først var gjort i gaar!« På sydpulpituret. Skænket til kirken af en kreds af borgere.[3] Nogle af piberne indgår i det nuværende (†)orgel.

(†)*Orgel,* 1928, oprindelig med seks stemmer, ét manual og pedal, bygget af Marcussen & Søn, Åbenrå, med genanvendelse af facaden og nogle af piberne fra det tidligere †orgel. Oprindelig disposition:[26] Manual: Principal 8', Quintatøn 8', Oktav 4', Rørfløjte 4', Cornet III. Pedal: Subbas 16'. Svelle.[27] Pneumatisk aktion, keglevindlader. Elektrisk blæser. 1951 ombyggede Marcussen & Søn orglet og udvidede det til 11 stemmer, to manualer og pedal:[28] Manual I: Principal 8', Quintatøn 8', Oktav 4', Fløjte 2', Mixtur III. Manual II: Gedakt 8', Rørfløjte 4', Principal 2', Nasat 1 1/3', Sesquialtera II. Pedal: Subbas 16'. Kopler: II-I, I-P.[29] Facaden fra 1894 (jfr. ovf.) var oprindelig hvidmalet, men er nu malet brun med forgyldning. På sydpulpituret.

Præsterækketavle(r), 1932, af marmor. 1931 leverede arkitekt A. Eriksen et udkast til en frise med præstenavne, som skulle opsættes på skibets søndre gavlvæg, hvilket skete året efter.[3] Frisen er senere suppleret og flyttet til sidevæggene.

To *malerier,* o. 1990, olie på lærred, 159x180 cm, udført af Lotte Aunkilde, Odense. Malerierne motiver, der er malet i guld samt røde og grønne nuancer, er inspireret af koptisk kunst. Værkerne flankerer dørpartiet i kirkens sydende,[30] hvor de blev ophængt 1993. Året efter skænkede Albanifondet billederne til kirken, og kunstneren udførte et nyt *dørstykke,* således at de tre værker kom til at udgøre en helhed.[23] Det *ældre dørstykke,* fra istandsættelsen 1911,[31] forestillende en syvarmet lysestage, blev ved det nye dørstykkes anskaffelse flyttet til våbenhuset.

Lysekroner. 1963 ophængtes fire kroner, fremstillet af kunstsmed Frandsen, Enggade.[4]

Tårnur, 1887, bygget af F. Nielsen, skænket af Odense Byråd.[32]

Klokker. 1) 1886, af støbejern, 70 cm i tvm. Ifølge indskrift fremstillet i Bochum. 2) 1967, af messing, 92 cm i tvm. Ifølge indskrift støbt hos John Taylor & Co., Loughborough i England. Forsynet med indskiften: »Ære være Gud i det højeste«. Stemt i A.[33]

KILDER OG HENVISNINGER

LAFyn. *Odense Valgmenigheds præstearkiv.* 1883-1933. Forhandlingsprotokol.

Ved embedet. *Odense Valgmenigheds menighedsråd.* Synsprotokol. 1912-(95). - Regnskabsbøger. 1893-1925, 1918-36. - Kassebøger. 1898-1908, 1908-18, 1937-45. - Hovedbog. 1945-51. - Hefte med (fotokopierede) tegninger udført på Kristian Isagers Tegnestue. (1991?).

Stadsarkivet. *Byggesager.* 87/1886 (heri et sæt tegninger af N. P. Jensen) og 381/1942-43 (Mindedal Rasmussens istandsættelse).

Litteratur. Peder Møller, *Odense Valgmenighed gennem 50 Aar, 1883-1933.* Odense 1933. - Asger Højmark og Uffe Hansen, *De grundtvigske Fri- og Valgmenigheder.* Odense 1944, 203-13. - *Odense Valgmenighed gennem 100 år. 1883-1983.* Odense 1983. - *Odense Valgmenighed,* u.st. og å.

Beskrivelse ved Sven Rask og Ole Olesen (orgler). Redaktionen afsluttet 1999.

NOTER

[1] 1884 anskaffedes eksempelvis et nyt dåbsfad og 1885 et par alterstager (jfr. også s. 1583, 1584).
[2] *Odense Valgmenighed gennem 50 Aar* 16.
[3] LAFyn. *Odense Valgmenigheds præsteark.* Forhandlingsprot.
[4] *Odense Valgmenighed gennem 100 år* 74.
[3] Jfr. indførsler 6. marts og 5. juni 1921 i LAFyn. *Odense Valgmenigheds præsteark.* Forhandlingsprot.
[6] Stadsarkivet. *Byggesag* 381/1942-43.
[7] *Odense Valgmenighed gennem 100 år* 67.
[8] Ved embedet. *Odense Valgmenigheds menighedsråd.* Synsprot.
[9] I sådanne tilfælde blændes korbueåbningen af en stor skærm, og de løse stole vendes eller opstilles i grupper.
[10] *Odense Valgmenighed gennem 100 år* 71.
[11] Ved embedet. *Odense Valgmenigheds meninghedsråd.* Hovedbog.
[12] Ved embedet. *Odense Valgmenigheds præsteark.* Rgsk.
[13] *Odense Valgmenighed gennem 100 år* 76.
[14] *Odense Valgmenighed.*
[15] Signeret »P. N. Møller 1887« i nederste venstre hjørne.
[16] På mødet 16. sept. 1911 påtalte Hans Nielsen, at tårnene var skåret af. LAFyn. *Odense Valgmenigheds præsteark.* Forhandlingsprot. De fjernede dele henligger på kirkeloftet ligesom nogle ældre lysekroner og lysearme.
[17] En 24,5 cm høj kalk af sølvplet opbevares endnu ved kirken.
[18] På mødet 21. jan. 1926 forelagdes forskellige tegninger og prøver, hvorefter det blev overladt præst, formand og givere at vælge et sæt. Det blev taget i brug skærtorsdag s.å. LAFyn. *Odense Valgmenigheds præsteark.* Forhandlingsprot.
[19] Iflg. LAFyn. *Odense Valgmenigheds præsteark.* Forhandlingsprot. anskaffedes dette år et par stager til 60 kr.
[20] Da den nysyede messsehagel fremvistes 16. sept 1911, blev den kasseret; men et medlem af menighedsrådet tilbød at betale 'en omlavning'. LAFyn. *Odense Valgmenigheds præsteark.* Forhandlingsprot.
[21] Skomager Sørensen blev 1886 bemyndiget til at købe »den Døbefont, der forrige Aar var paa Udstillingen ...« *Odense Valgmenighed gennem 50 Aar* 30.
[22] *Odense Valgmenighed gennem 50 Aar* 59.
[23] *Kirkebladet.*
[24] Det følgende år klagedes over denne placering, da menigheden havde svært ved at se præsten. Stolen blev dog stående; men det henstilledes til menighedens damer, om de ville tage deres hatte, navnlig de høje, af under prædikenen. Da arkitekt Jensen 1911 foreslog at flytte stolen tilbage til den oprindelige placering, opnåede forslaget kun hans egen stemme, og året efter meldte han sig ud af menigheden. LAFyn. *Odense Valgmenigheds præsteark.* Forhandlingsprot.
[25] *Organist- og Kantorembederne,* 2. udg. 1916. Dispositionen fremgår af et brev, sendt fra menighedsrådet til Marcussen & Søn 7. juni 1928, i Marcussen & Søns arkiv.
[26] Marcussen & Søns arkiv: Tilbud af 20. juli 1928. *Organist- og Kantorembederne,* 4. udg. 1944 anfører fejlagtigt en disposition med Gedakt 8' på Principal 8's plads.

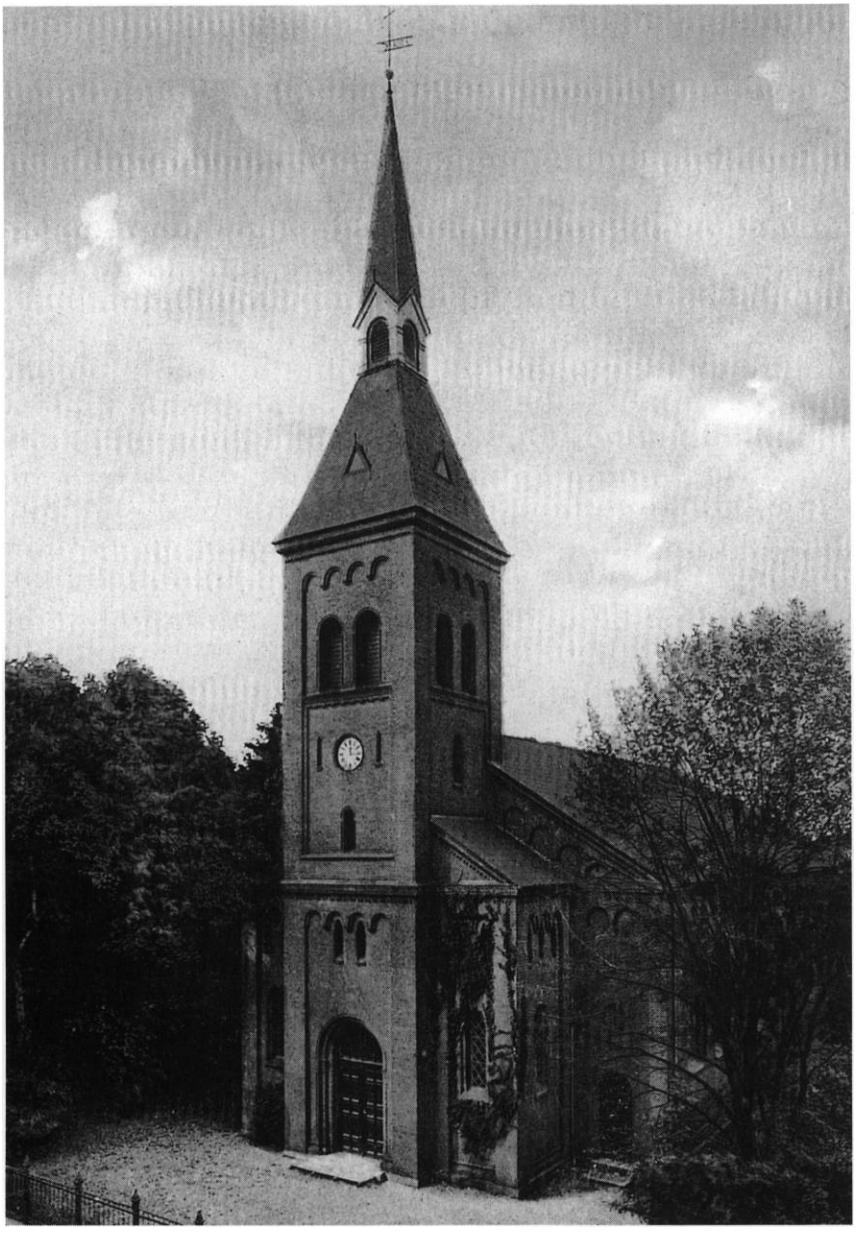

Fig. 9. Kirken set fra øst o. 1900. Efter farvelagt postkort fra J. Chr. Pedersens Kunstforlag. I Møntergården. - *Church from the east, c. 1900.*

[27] Af hensyn til svellevirkningen, der omfattede hele værket, blev de klingende prospektpiber taget ud af drift.

[28] *Organist- og Kantoremhederne,* 5. udg. 1953.

[29] Orglet er restaureret 1971 af Bruno Christensen, Terkelsbøl.

[30] Der har tidligere hængt andre billeder på disse pladser. 1-2) Akvareller af Grundtvig og Ludvig Helweg, udført og skænket 1888 af Peter Møller. 3) Portræt af Fr. Nygaard, skænket og tegnet af malermester G. Tanggaard 1899. 4) Portræt af Morten Luther, skænket og tegnet af Hanne Buch Frandsen 1901.

[31] *Odense Valgmenighed gennem 50 Aar* 90.

[32] Byrådet besluttede på et møde den 29. okt. 1886 at anvende midler fra det Benzon-Gersdorffske legat til byens forskønnelse til formålet. *Odense Byraads Forhandlinger* 1886, 199.

[33] *Odense Valgmenighed gennem 100 år* 10.

ODENSE • THE FREE CHURCH

ENGLISH SUMMARY

The church was built in 1886 by the architect N. P.Jensen. In 1991 came the addition of two side buildings by Kristian Isager.

When a new priest was appointed to Greyfriars monastery church (p. 1559ff.) in 1883, a number of the Grundtvigian parishioners decided to establish a free church. During the early years a room belonging to the folk high school hostel was used, but in 1886 a church was built with features in the Neo-Romanesque manner. The exterior has not undergone much change since then, although in 1921 a *relief* (fig. 2) by Axel Poulsen was installed above the main entrance. In 1943 the church was given a new ceiling (cf. figs. 1 and 8) designed by Ejnar Minnedal Rasmussen. In 1993 two Romanesque-inspired granite sculptures (fig. 4, 10) by Claus Ørntoft were added at the corners of the annexes. *Stained glass* in the windows of the chancel is by Johan Thomas Skovgaard, 1963. For the 25th anniversary of the church in 1911 the walls were decorated with *mural paintings* after the drawings of architect Bent Helweg-Møller (cf. fig. 5-6). These were whitewashed from view in 1943. The furniture is characterised by frequent replacements and changes. The *altarpiece* donated by Sophie and Gunnar Christian Faber in 1887 consists of a portal frame round a painting. The frame is undoubtedly by the church's architect, inspired by Vilhelm Petersen's work a few years earlier in Vor Frue church (p. 1087). Part of the decoration was dismantled in 1911. The painting, which depicts the Centurion from Capernaum, is by Peter Møller. The *pulpit* stood originally against the wall west of the chancel arch, so that there was access to it from an opening in the wall. In 1900 it was moved to its present position on the floor. The original †*pews* were replaced by chairs in 1991. In 1996 an electronic organ was installed behind the original organ façade from 1894. The Albani Trust donated two *paintings* in 1994 by Lotte Aunkilde. These paintings, inspired by Coptic art, flank the entrance at the south end, for which the same artist composed a new overdoor, so that the three paintings form an entirety.

Fig. 10. Granitskulptur, Samson i kamp med løven, fremstillet af Claus Ørntoft 1993 (s. 1582). Henrik Wichmann fot. 1997. - *Granite sculpture, Samson fighting the lion, made by Claus Ørntoft, 1993.*